

Vairākas ražošanas organizācijas īsteno valsts atbalsta shēmas. Spāņi vēl stāstīja, ka ik mēnesi kooperatīvu vadītāji un reģiona ministrijas pārstāvis pulcējas un vērtē cenas un projektus. Iniciatīvu aicināt kopā ir uzņēmusies reģiona ministrija. Tas būtu līdzīgi, ja Latvijā ZM regulāri uz tikšanos aicinātu reģiona kooperatīvus un mēs vērtētu ieguldījumus un cenas. Latvijā šo iniciatīvu esam uzņēmusies mēs paši – kooperatīvi.

G. M.: – Īrijas kooperatīvu asociācijas pārstāvji stāstīja, ka viņi cita starpā investē līdzekļus trešo pasaules valstu kooperācijas izaugsmē. Mērķis ir rosināt kooperācijas idejas izplatību arī valstīs, kas vēlas savu tautsaimniecību attīstīt. Tas šķita interesanti.

– Cik lojāli savam kooperatīvam ir tā biedri salīdzinājuma ar to, kas vērojams Latvijā?

J. R.: – Mūsu kooperatīvā *staigāšana* noteikti nav sāpīgs jautājums. Tie biedri, kas kooperatīvā iestājas, šo lēmumu iepriekš rūpīgi izvērtē. Piekritu, piena cenas interesē visus biedrus, un ļoti labi, ka saimnieki interesējas par piena pārstrādes uzņēmumu un citu kooperatīvu piedāvātajām cenām.

L. U.: –Tomēr lojalitātes problēmas no biedru puses Latvijas kooperatīvos redzam. Arī Spānijā teic, ka ir problēmas ar biedru staigāšanu, un šī atziņa saskan ar mūsu secinājumu. Proti, kooperatīvs vienmēr ir vajadzīgs sliktos laikos. Kad sokas labi, tad to nevajag. Vēl viena Spānijas kooperatīva vadītāja atziņa – ir biedri, kas no kooperatīva aiziet, tomēr šo aizgājušo saimnieku pārliecība ir, ka kooperatīvam ir jāturpina darboties. Šajā gadījumā stāsts ir par to, ka kooperatīvu darbošanās piena tirgū notur augstu piena iepirkuma cenu arī tiem saimniekiem, kuri nav iesaistījušies kooperācijā. Mēs šo atziņu arī atgādinām sapulcēs, tiekoties ar citām lauksaimnieku organizācijām. Tomēr daudzi saimnieki, kuri nav biedri nevienā no piena ražotāju kooperatīviem Latvijā, šo likumsakarību nesaprot.

M. F.: – Piekritu par 100%. Cenu kari sākās vien tad, kad saimnieki sāka apvienoties un kooperatīvi sāka pienu vest uz citām valstīm. Ja nebūtu piena ražotāju kooperatīvu, piena ražošanu noteikti būtu pārtraukuši aptuveni 40% saimnieku.

J. R.: – Agrāk Latvijā mazo un vidējo saimniecību pārdotās 1–3 tonnas piena skaitījās liels daudzums. Patlaban divas tonnas slauktā piena uzskata par nelielu daudzumu. Vajag 7–8 tonnas, 20 tonnas uzskata par lielu daudzumu. Bet mazo ražotāju kļūst aizvien mazāk, un arī lielāko saimniecību, vērtējot pēc pirkta piena daudzuma, paliek mazāk. Tās uzskata par mazākām, lai gan nemaz tik mazas nav. Piena pircēju skatījumā – kur sākas cenu dalīšana, tur šādi procesi notiek. Kooperatīvs ir vajadzīgs, lai spētu noturēt piena iepirkuma cenu. Ja nebūs kooperatīvu, piena cena noteikti kritīsies.

G. M.: – Īrijā, ņemot vērā, ka šajā valstī piensaimniecība ir diezgan konkurētspējīga nozare, kooperatīvi nekonkurē ar biedru pārvilināšanu. Tā ir nekur nefiksēta vienošanās. Kooperatīvi konkurē veselīgi, tostarp ar biedru labklājību un piena kvalitāti. Spēlē iesaistās *dabiskie* nosacījumi, un tad nozare var zelt un plaukt. Un līdz ar to lojalitāte uzreiz ir citā līmenī.

– Kā Īrijā un Spānijā sokas ar darbinieku piesaisti darbam fermās?

L. U.: – Arī Spānijā darbaspēks ir problēma, neraugoties uz to, ka dažreiz maksā pat vairāk nekā valsts vidējo atalgojumu. Cilvēki nevēlas darboties piena lopkopībā, kur ir smagi jāstrādā.

G. M.: – Arī Īrijā norādīja uz darbaspēka nepietiekamību kā problēmu. Īrijā vissvarīgākais iemesls, kas attur no darbošanās piena ražošanā, ir darba nepārtrauktība.

J. R.: – Spānijā teic, ka piena ražošana nav prestiža profesija, tāpēc cilvēki nevēlas šajā nozarē darboties. Arī Latvijā ir daudzi jaunu lielu saimniecību, kuras pārņem un tālāk attīsta jaunie saimnieki. Tomēr viņu ir

salīdzinoši maz. Šo tendenci redz arī Spānijā. Būs saimniecības, kuras jaunā paaudze pārņems ar nosacījumu, ja par pienu maksās konkurētspējīgu cenu. Arī Spānijā ir jauni saimnieki, dēli un meitas, viņi ir kooperatīva biedri un darbojas ar entuziasmu. Ja piena iepirkuma cena būs Eiropas līmenī, jaunieši piena nozarē noteikti darbosies.

M. F.: – Ļoti vienkārši – ja piena iepirkuma cena Latvijā būtu adekvāta ražošanas izmaksām, varētu darbiniekiem maksāt konkurētspējīgu algu un izvēlēties labus strādniekus. Piemēram, manā kooperatīvā saimniecība ar 70 slaucamajām govīm aizņemsies lielu naudas summu un liks slaukšanas robotu. Viss ir atkarīgs no saimniekošanas veida.

– Cik izteikti pieredzes braucienos bija redzama virzība uz robotizāciju un ražošanas procesu automatizāciju?

G. M.: – Īrijā un Spānijā redzam šo tendenci, un viens no iemesliem ir precīzās tehnoloģijas. Mēs ļoti daudzās vietās redzējām, ka no viena slaukšanas robota saimnieks par katru govī gūst ļoti izsmelšu informāciju par daudziem rādītājiem, tostarp par profilakses pasākumiem. Virzība šajā virzienā notiek kaut vai šīs plašās informācijas dēļ.

M. F.: – Man ļoti patika, ka saimnieki uzreiz pēc slaukšanas ar savām iekārtām pienā noteica somatisko šūnu daudzumu, ļoti rūpīgi sekoja līdz ganāmpulka veselības stāvoklim. Ir ļoti pozitīvi, ka arī zemnieki paši mācās.

Mums šajā virzienā arī ir vairāk jādarbojas.

J. R.: – Ja vērtējam redzētās tehnoloģijas – roboti, slaukšanas iekārtas –, neatpaliekam no viņiem, visas ir nopērkamas arī Latvijā. Tomēr šo iekārtu izmantošana – protokols protokola galā. Un tos strikti ievēro. Ja mēs sūdzamies, ka mums daudz darba ir jāiegulda dokumentu aizpildīšanā, šķiet, kādam vajadzētu aizbraukt uz Spāniju, kur mums rādīja protokolus. Ja tiešām visu to paveic, cepuri nost! Ja spāņi katrā saimniecībā tā darbojas, tas ir viena semināra vērts. Šāda darbošanās ir ekonomiski pamatota. Viņi darbojas diezgan rūpnieciski, redz katru govī kā ienākumu avotu un vērtē, kas kurā brīdī jādara, lai minimizētu izmaksas. Skrupulozi dara visu, lai nodrošinātu dzīvniekiem visu vajadzīgo, lai tiem būtu ērti un lai gaiss būtu labs.

M. F.: – Īrijā apmeklētajās saimniecībās izslaukums bija salīdzinoši mazs – 6300–7300 kg piena. Iemesls – īri rēķina, vai ir izdevīgi celt izslaukumu ar spēkbarības piebarošanu. Redzējām, ka saimnieki uzlabo ģenētiku, tomēr neredzējām, ka no govīm izdzen pēdējo spēku. Īrijā gotiņas pienu dod 6–7 laktācijas, Spānijā – 3–4 laktācijas. Latvijas lielfermās govīs pienu dod divas, augstākais – trīs laktācijas. Katrs izvēlas atšķirīgu saimniekošanas modeli.

J. R.: – Spāņi saimnieko rentabli, vērtē piena iepirkuma cenu un gotiņu rentabilitāti, kā arī izvērtē saimniekošanu fermā.

SIA «Jēkabpils piena kombināts»

**PĒRK PIENU
no ražotājiem**

**Konkurētspējīga iepirkuma cena
un regulāra apmaksa.**

**Mob. tālr. 22000709, 22031117, 26594454;
e-pasts: jekabpilspek@inbox.lv**